

Langileen osasunerako prebentzioa eta babesa erronka digital eta psikosozial berrien aurrean

2025eko Apirilak 28, Lan Osasunaren eta Segurtasunaren Nazioarteko eguna

Laneko Segurtasun eta Osasunaren Nazioarteko Egunean, UGTk langileen segurtasuna eta osasuna eta ingurune seguru eta osasungarriak oinarritzko eskubide gisa defendatzeko konpromisoa berresten du. Apirilaren 28a lanean osasuna edo bizitza galdu duten pertsona guztien oroitzapenerako eguna da, baina aldarrikapenerako data bat ere bada, gizarteari arazo honen aurrean arreta gehiago eskatzeko eguna.

2024an 1.181.202 lan-istripu gertatu ziren, eta horietatik 628.300ek laneko baja eragin zuten. Gainera, 796 pertsona hil ziren lan-istripuz, sindikatuetatik egiten genituen istripu hilgarrien hazkundearen estimazioak betez. Izan ere, 2024an 2023an baino 75 heriotza gehiago izan ziren.

Langileok eskubidea dugu etxera onik itzultzeko lan egin ostean. Ez gara ezinezko konpromisoak eskatzen ari, gure laneko segurtasuna eta osasuna bermatzeko eskubidea aplikatzea besterik ez. Horregatik, UGTk laneko ezbehar-tasa jasanezin hori modu eraginkorrean eta berehalakoan amaitzeko beharrezkoak diren neurriak ezartzeko eskatzen jarraituko du. Neurri horiek legea aldatzea eta modernizatzea eta laneko ezbeharren aurkako plana negoziatzea eta ezartzea dira nahitaez. Lan-istripuek, arazo pertsonal eta familiarra izateaz gain, lan-baldintzak ez-seguruek eta bidegabeak direla erakusten dute.

Era berean, ez ditugu ahaztu amiantoaren biktimak, egoera benetan bidegabea jasaten ari direnak; izan ere, agente minbizi eragile horren biktimentzako konpentsazio-funtsa sortu zenetik bi urte baino gehiago igaro ondoren, oraindik ez da onartu hura martxan jartzeko beharrezko erregelamendua. UGTren iritziz, onartezina da atzerapen hori, eta Gobernuari eskatzen diogu berehala desblokea dezala egoera hori, kalte-ordain egokiak eta PFEZren zerga ordaintzetik salbuetsitakoak emanez, beste kolektibo batzuekin egiten den bezala.

Eraldatze betean dagoen garapen ekonomiko eta produktiboak markatzen du errealitatea, eta aldaketa oso azkarrak dakartza, ez bakarrik lanean, baita lanarekin lotutako arriskueta ere. Iraultza teknologikoa, klima-aldaketaren ondorioak, lanak osasun mentalean duen eragina eta biztanleria aktiboaren bizitza-luzetasuna erronka garrantzitsuak dira laneko segurtasunerako eta osasunerako. Horregatik, UGTk premiazkoztat jotzen du prebentzio-araudia eguneratzea, eta Gobernuari eskatzen diogu areagotu ditzala duela urtebete baino gehiago Elkarrizketa Sozialerako Mahaian hasitako negoziazioak.

Prebentzioaren antolamendua aldatu behar da enpresan, laneko arriskuen prebentzioaren integrazio handiagoa lortzeko, prebentzio-zerbitzuen kalitatean aurrera egiteko eta langileen osasun mentalaren babesa hobetzeko, arrisku psikosozialen prebentzioa indartuz, baina baita belaunaldi-aniztasunari eta genero-ikuspegiari ekitea ere prebentzioaren kudeaketan. Gainera, beharrezkoa da ETEetako laneko segurtasun- eta osasun-baldintzak hobetzea, prebentzioaren kudeaketa indartuz. Horretarako, funtsezkoa da langileen parte-hartzea izatea lantokia arrisku-leku izan ez dadin.

Araudia aldatzean, berariaz adierazi behar da enpresak langileen osasun mentala babestuko duten neurriak ebaluatzeko eta hartzeko betebeharra duela, kontuan hartuta, gainera, eraldaketa digitala eta lana antolatze-ko modu berrien eragina.

Gainera, atzeraezintzat jotzen dugu Espainiako gaixotasun profesionalen koadroa eguneratzea, besteak beste, lanari lotutako gaixotasun mentalak sar daitezen eta beharrezko genero-ikuspegia izan dezan.

Garapen teknologikoak, digitalizazioarekin, robotizazioarekin edo adimen artifizialaren erabilerarekin, aukerak eskaintzen ditu laneko arriskuen prebentzioaren ikuspegitik, baina, funtsean, erronka berriak planteatzen ditu, eta horiei heldu behar zaie.

Digitalizazioaren aukera aprobeztatu beharko litzateke lantoki seguruagoak sortzeko, zeregin arriskutsuak automatizatuz, lan monotonoa arinduz edo AI erabiliz istripuak prebenitzeko, denbora errealean datuak aztertuz makinetan akatsak detektatzeko edo ingurumen-baldintzak okertzeko, gehitu daitezkeen eta normalean kontuan hartzen ez diren arriskuak saihestuz.

Bereziki garrantzitsua da digitalizazioa eta adimen artifiziala lanean arrisku psikosozialekiko esposizioa nola areagotzen den, lana biderkatzearen, deskonexiorik ezaren, monitorizazioaren eta etengabeko zaintzaren ondorioz, edo etenaldiak edo atsedanak egiteko autonomia murriztearen ondorioz. Langileen osasun mentalean duen eragina agerikoa da.

UGTk beharrezkotzat jotzen du lan-merkatuko berrikuntzaren eta langileen segurtasunaren eta osasunaren arteko elkargunea bermatzea. Horregatik, araugintza-esparru justuak eta etikoak ezarri behar dira, langileen eskubideak babesteko tresna horien diseinuan eta inplementazioan, eta kalitatezko prestakuntza bultzatzeko teknologia berrietan, arriskuak eta erabiltzeko modu seguruak ezagutu ahal izateko.

Sindikatuak funtsezkoak gara digitalizazioaren eta IArek eskutik datorren aldaketaren kudeaketan. Negoziazio kolektiboaren eta elkarriketa sozialaren eskubide sindikalak errespetatu behar dira, eta lantokian demokrazia indartu behar da, guztiontzat onuragarri izango diren aldaketa teknologikoak bultzatzeko. Eraldaketa horretan sindikatuen parte-hartze aktiboa bermatzeak lan inklusiboaren eta ekitatiboaren etorkizuna sortzea ahalbidetuko digu.

Premiazkoa da laneko segurtasun eta osasun-arloko politika publikoen bultzada berreskuratzea eta baliabideak handitzea, bai Osalaren bai Lan Ikuskaritzaren aldetik, baita arlo horretan espezializatutako epaitegiak sortzea ere.

Azkenik, prebentzio-ordezkarien lanari gure babes, konpromisoa eta aitortza adierazten jarraitu nahi dugu, eta eskerrak eman nahi dizkiegu lantokiak seguruagoak izan daitezen egindako lanagatik. Era berean, dei egiten diegu langileei apirilaren 28ko ospakizuna dela-eta deitutako ekitaldietan parte har dezaten, lan-ezbeharren drama ikusarazteko, enpresek laneko arriskuen prebentzioari buruzko araudiaren urraketak azalertzeko eta araudia eguneratzeko, lan-munduaren erronka berriei erantzuteko.